

Kunnskapsdepartementet
Universitets- og høyskoleavdelingen
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Dato: 21. oktober 2014

Vår ref.: 14/06058

Deres ref.: 14/3274-1

Saksbehandler: Anne Løken (anne.loken@hioa.no)

Høring – NOU 2014: 5 MOOC til Norge. Nye digitale læringsformer i høyere utdanning

Vi viser til Kunnskapsdepartementets brev av 24. juni 2014 der det bes om kommentarer til innstillingen NOU 2014: 5 *MOOC til Norge. Nye digitale læringsformer i høyere utdanning* fra et offentlig utvalg (MOOC-utvalget) oppnevnt ved kgl. res. i juni 2013.

Utvalgets mandat har vært å kartlegge utviklingen, sammenstille kunnskap og gi anbefalinger om hvordan norske myndigheter og institusjoner skal forholde seg til MOOC og bruke de muligheter den teknologiske utviklingen gir. Utvalget har utredet flere sider ved MOOC og har lagt fram en rekke forslag og anbefalinger til tiltak.

Ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) har saken vært på høring ved fakulteter og andre interne enheter, og vår høringsuttalelse bygger på innspillene fra de interne høringsinstansene.

Høgskolen vil uttale følgende til NOU 2014: 5 *MOOC til Norge. Nye digitale læringsformer i høyere utdanning*:

Generelt

Utvalget skal ha honnør for å ha belyst sentrale spørsmål på en kortfattet og oversiktlig måte. Av og til kunne vi imidlertid ha ønsket oss noe grundigere redegjørelser og drøftinger, og flere viktige problemstillinger er forholdsvis lett behandlet, der man anbefaler videre utredninger.

I NOU-en tegnes et bilde av MOOC som en metode som kombinerer flere pedagogiske verktøy på en måte som skaper økt læring. MOOC sees som en mulighet til å fornye og utvikle eksisterende studietilbud og lærings-, undervisnings- og vurderingsformer i høyere utdanning. I tillegg representerer MOOC en ny måte å markedsføre institusjonene og deres studier på. MOOC har potensial til å bidra til livslang læring på en måte som ikke eksisterer i dag og gir interessante utviklingsmuligheter på området etter- og videreutdanning, der arbeidslivet har et kontinuerlig og stadig skiftende behov for kunnskaps- og kompetansepåfyll.

Vi finner imidlertid at NOU-en har en implisitt beskrivelse av nå-situasjonen der MOOC skal være løsningen på et underskudd av teknologi og innovative lærings- og undervisningsformer og kvalitet i utdanningen. Nyskapende, teknologirik nettundervisning sammenliknes med en «tradisjonell» undervisningsform ulik den som praktiseres i dag. Vi erfarer at våre faglig ansatte ønsker å videreutvikle og øke omfanget av studentaktive læringsformer der man er tett på studentene, møter dem individuelt og tilpasset, og der undervisning og læring utvikles i et dynamisk samspill gjennom studieåret. Dette er verdier som statiske nettsider, filmede forelesninger og forhåndsdefinerte oppgaver ikke løser på en bedre måte. Dagens praksis bygger bl.a. på kommunikasjonsteknologi, samskrivingsverktøy og omvendt undervisning uten bruk av forhåndsgenerert innhold i form av åpne læringsressurser eller MOOC.

Oppmerksomhet rundt én metode/én vei må ikke overskygge alt det gode arbeidet som i dag gjøres med utvikling av pedagogikk og teknologi ved de høyere utdanningsinstitusjonene. MOOC vil kunne brukes i tillegg til – ikke i stedet for – campus-basert undervisning der det allerede inngår varierte pedagogiske opplegg og fleksible tilnærminger.

MOOC vil være et supplement til eksisterende læringsformer, men kan ikke erstatte dialog- og samhandlingsbaserte undervisningsformer hvor direkte kontakt mellom lærer og student og mellom student og student er avgjørende. Innenfor HiOAs brede studieportefølje er det fagområder og studier/deler av studier som vil kunne egne seg for MOOC, mens andre ikke vil gjøre dette.

Til kap. 2 Utvalgets definisjon av MOOC

Til kap. 2.1 Kjennetegn ved MOOC

HiOA er langt på vei enig med utvalget i hva som kjennetegner MOOC, men kjennetegnene er definert og brukt noe utydelig, se også våre kommentarer til kap. 2.2.

Utvalget henviser til bruk av *multiple choice* som en vanlig vurderingsform innenfor MOOC. Det er flere sentrale problemstillinger knyttet til denne vurderingsformen i en MOOC, jf. også kommentarer til kap. 10.5.2.

Til kap. 2.2. Utvalgets definisjon

Utvalgets overordnede definisjon av MOOC framstår ikke som helt tydelig. Dette skyldes først og fremst at følgende begreper ikke er klart definert:

- **Skalering**

Skalering koples her til kvantitet, altså antall deltakere. I kap. 14.4 koples skalering imidlertid til *blended learning* og potensialet for tids- og kostnadseffektiv etter- og videreutdanning i stor skala i arbeidslivet.

- **Gratis**

Utredningen er ikke helt tydelig på hva som anses som «gratis» i denne sammenheng, selv om det helst menes at den enkelte MOOC-deltaker ikke skal behøve å betale studie-/kursavgift. Etter uh-loven § 7-1 kan ikke de statlige høyere utdanningsinstitusjonene kreve egenbetaling fra studenter i ordinære studietilbud som fører fram til en grad eller yrkesutdanning. Etter egenbetalingsforskriften kan institusjonene imidlertid ta egenbetaling for visse typer kurs og studier. Dersom tildelte studieplasser ved en institusjon omfordes til MOOC-kurs uten at det kreves egenbetaling, skal institusjonen da anses å tilby gratis kurs? Deltakerne betaler kun semesteravgift, og kurset er i praksis betalt av staten. Det kan også tilbys MOOC-kurs utenom tildelte studieplasser, der det f.eks. kreves egenbetaling fra de deltakerne som ønsker å ta eksamen og få studiepoeng, mens kurset tilbys gratis for deltakere som ikke gjør dette, eller det kan kreves egenbetaling fra begge grupper deltakere. Her kan imidlertid andre enn deltakerne selv, f.eks. arbeidsgiver, stå for den faktiske betalingen (oppdragsundervisning).

Utviklingen på MOOC-området tilsier at regelverket for egenbetaling gjennomgås, slik det tas til orde for i NOU-en. Også spørsmålet om utdanningsstøtte for deltakere i MOOC og andre nettbaserte utdanninger med fleksibel studiebelastning og varighet i og utenfor EU-/EØS-området, må utredes nærmere. I denne sammenheng må det også vurderes om MOOC i fremtiden – dersom det som hovedregel ikke skal kreves egenbetaling for slike tilbud – kan undergrave det markedet som i dag eksisterer for etter- og videreutdanningskurs som universiteter og høyskoler kan ta studie-/kursavgift for (BOA).

- **Åpenhet**

Den vide beskrivelsen av hva som menes med åpenhet (NOU-en, side 11, første strekpunkt), gjør det vanskeligere å foreta andre vurderinger senere. Om et kurs er studiepoenggivende og/eller har opptakskrav,

har stor betydning for hvor åpent tilgjengelig kursmaterialet er. Dette har igjen betydning for vurdering av f.eks. opphavsrett.

Utvalget framholder at et viktig aspekt ved utviklingen av MOOC, er hvordan MOOC kan bidra til å øke kvaliteten i høyere utdanning (s. 11). Høgskolen vil understreke at MOOC-kurs kan være et viktig supplement til «ordinær» (tradisjonell) undervisning og som del av tilpasset opplæring.

Til kap. 3 Utvalgets anbefalinger

Til kap. 3.1.1 Nasjonal satsing med budsjettkonsekvenser

HiOA slutter seg til utvalgets vurdering om at det må være myndighetenes ansvar å legge til rette for økt digitalisering av høyere utdanning gjennom nasjonale tiltak som kan støtte opp om institusjonenes arbeid med utvikling av MOOC (s. 12).

Første strekpunkt (s. 12):

HiOA støtter utvalgets anbefaling om at det legges til rette for at norske institusjoner får tilgang til en/flere MOOC-plattformer, og vi mener det er behov for en felles norsk eller nordisk plattform.

Andre, tredje, fjerde og femte strekpunkt (s. 12–13):

Vi støtter anbefalingene og vil fremheve viktigheten av at det avsettes midler til en sentral støttefunksjon, systematisk forskningsbasert kunnskapsutvikling og etablering av et miljø for dette (andre, tredje og fjerde strekpunkt). Den viktigste anbefalingen er likevel femte strekpunkt om bevilgning av offentlige midler til kompetanseutvikling for bruk av MOOC som forutsetter samarbeid mellom det offentlige og partene i arbeidslivet, fordi en bred kompetanseheving på MOOC er nødvendig for å få til det som er nevnt i de øvrige strekpunktene. Flere ansatte ved flere universiteter og høyskoler må utvikle den digitale kompetansen som er nødvendig for å utvikle nye og interessante MOOC-tilbud.

Til kap. 3.1.2 Anbefalinger til myndighetene innenfor gjeldende budsjettammer

Åpne digitale læringsressurser (s. 13)

Vi gir vår tilslutning til anbefalingen om at det opprettes en oversikt over tilgjengelige åpne, digitale læringsressurser for høyere utdanning.

Opptak (s. 13)

Som påpekt til kap. 2.2, må det presiseres hva som menes med «gratis» («... norske MOOC-tilbud i utgangspunktet skal være gratis (...)»), altså hvordan kostnadene skal dekkes, og hvem som skal gjøre det.

Når det gjelder opptak til studiepoenggivende MOOC-kurs for søkere som ikke oppfyller gjeldende krav for opptak, gis det allerede i dag anledning til dette gjennom f.eks. realkompetansevurdering. En ordning med såkalt forsert utdanning i form av MOOC-tilbud for elever i grunn-/videregående opplæring, slik det tas til orde for i kap. 15, må utredes nærmere, og ordningen vil måtte prøves ut og evalueres før endelige beslutninger fattes. Det er heller ikke godtgjort at flertallet av potensielle deltakere til MOOC-tilbud faktisk vil være elever i videregående opplæring. Etter vårt syn er det mer sannsynlig at de fleste deltakerne vil komme fra andre grupper i samfunnet.

Godskriving (s. 13)

Selv om det muligens ikke er behov for endringer i lov- og regelverk som gjelder godskriving av emner, som vi antar i denne sammenheng også omfatter fritak for deler av utdanning og godkjenning av annen høyere utdanning (uh-loven § 3-5), kan framveksten av MOOC, både i Norge og internasjonalt, medføre en stor økning i antall søknader om godskriving, fritak (inkl. fritak på grunnlag av dokumentasjon av realkompetanse) og faglig godkjenning. Dette vil være ressurskrevende, uansett hvor «smidige» godskrivings-/fritaks-/godkjenningsordningene er.

Til kap. 3.1.3 Anbefalinger til myndighetene om utredninger

Høgskolen er enig med utvalget om at det er behov for ytterligere utredninger om MOOC. F.eks. er studier med praksis og skikkethetsvurdering som skal tilbys som MOOC, et område som ikke nevnes, men som må utredes nærmere.

Kvalitet (s. 13)

HiOA stiller bak utvalgets anbefalinger, spesielt det som står i andre strekpunkt om at det må bevilges midler til å styrke den digitale kompetansen hos ansatte i uh-sektoren, jf. også våre kommentarer til kap. 3.1.1 (femte strekpunkt).

Infrastruktur og rettigheter (s. 13)

Behovet for nærmere utredning vil også omfatte studenters personvern, i tillegg til digital vurdering og identitetshåndtering samt opphavsrett og lisensiering. Det er viktig at vi her får en felles praksis i uh-sektoren.

Til kap. 3.1.4 Anbefalinger til finansieringsutvalg

Vi støtter anbefalingene om at utvalget som skal gjennomgå og vurdere finansieringssystemet i uh-sektoren også tar for seg insentiver og virkemidler som støtter opp under samarbeid, arbeidsdeling og spesialisering mellom institusjonene; videre at samarbeidet mellom de høyere utdanningsinstitusjonene og arbeidslivet kan brukes som et insentiv i finansieringssystemet.

Til kap. 3.2 Anbefalinger til universiteter og høyskoler

Høgskolen oppfatter intensjonene som gode. Imidlertid er det ikke rimelig at anbefalingene skal realiseres innenfor dagens ressurstilgang.

Kvalitet (s. 14)

HiOA støtter utvalgets anbefalinger, men vi vil presisere at kvalitet ikke kan sidestilles med kvantitativ vurdering (f.eks. *multiple choice*) på mange fagområder, bl.a. innenfor humaniora. Det er behov for kvalitativ vurdering også – og dette krever ressurser.

HiOA ser klart behovet for at institusjonene videreutvikler de ansattes kompetanse i bruk av teknologi i undervisningen, og at det tas et ansvar for å videreutvikle studentenes digitale kompetanse. Her trengs det også en nasjonal støttefunksjon som kan bistå institusjonene i oppbyggingen av relevant kompetanse, både pedagogisk og teknologisk. Dette gjelder ikke minst ved at tilbudene også må møte krav om universell utforming.

Infrastruktur og rettigheter (s. 14)

I første strekpunkt anbefales det at lærestedene ved utvikling av MOOC avklarer hensiktsmessige avtaler for studentene og ansattes rettigheter til eget materiale. Dette spørsmålet er av en slik karakter at det ikke bør avgjøres på institusjonsnivå, men må avklares nasjonalt.

Rettighetsspørsmål og prinsipper om åpenhet og deling kan komme i konflikt i flere av de profesjonsrettede utdanningene, da det i undervisningsmaterialet i disse blir brukt eksempler med enkeltpersoner eller grupper av personer som ikke passer i en åpen MOOC. Her vil problemstillinger knyttet til personvern og opphavsrettslige spørsmål gjøre seg gjeldende i en MOOC, som ikke på samme måte er aktuelle i mindre grupper i klasseromsundervisning.

HiOA vil understreke viktigheten av at hensynet til universell utforming blir ivaretatt ved valg av plattform.

Godskriving (s. 15)

Vi viser her til våre kommentarer til kap. 3.1.2 om godskriving mv. For øvrig mener vi at rutinene for godskriving av emner på tvers av norske høyere utdanningsinstitusjoner i det store og hele er godt utviklet ved institusjonene.

Til kap. 6 Framveksten av MOOC

Til kap. 6.7 Framveksten av MOOC utenfor Nord-Amerika

Til kap. 6.7.3 Europa

Begrepet kvalitet er ikke definert, og sammenhengen mellom digitalisering og kvalitet kan dermed bli uklar. Når utvalget skriver om MOOC i Europa at «en viktig motivasjon for flere europeiske institusjoner er [imidlertid] også troen på at MOOC kan bidra til å heve kvaliteten på høyere utdanning ved å tvinge fram endringer i eksisterende lærings- og undervisningspraksis» (s. 31), synliggjøres denne uklarheten.

Det hadde vært ønskelig å få klargjort hvilket kvalitetsunderskudd MOOC skal bøte på. Det framstår som et grunnpremiss at MOOC vil øke kvaliteten på utdanningen, men vi savner at dette underbygges med empiri. Vi savner også gode eksempler på økt kvalitet.

Til kap. 8 Dokumentasjon av oppnådd kompetanse

Til kap. 8.4 Verifisering av identitet

Høgskolen stiller seg bak det som anføres i strekpunktene (s. 44), og vi finner at problemstillingene i de tre første punktene er særlig viktige. Spesielt for kurs som er studiepoenggivende, og som dermed også kan søkes godskrevet/innpasset i annen høyere utdanning, vil vurderingsform og verifisering av studentens/deltakerens identitet være avgjørende for eventuell godskriving/innpassing.

Til kap. 8.4.3 Verifisering av identitet over nett

Problemstillingene må utredes grundig både med hensyn til studentenes personvern og rettigheter og når det gjelder kostnader for institusjonene, både på administrativ og faglig side.

Til kap. 9 MOOC i norsk høyere utdanning

Til kap. 9.3 Utvalgets anbefalinger

Vi viser til våre kommentarer til kap. 3.1.2 og kap. 3.2 vedr. godskriving, fritak og godkjenning.

Det er også et spørsmål om dagens MOOC-sertifisering er bra nok (f.eks. bruken av *multiple choice*), og om vurderings-/eksamensformer gir et dekkende bilde av hvilket læringsutbytte studenten har oppnådd. For mange av profesjonsutdanningene er praksis og skikkethetsvurdering vesentlige elementer. Dette vil ha betydning for hvor mange MOOC-kurs som kan godskrives/innpasses inn i slike utdanninger, da fag/emner ofte er koplet til praksis. I mange av de praksisorienterte utdanningene er det få fag som er rene teoretiske fag alene.

Til kap. 10 Kvalitet og læringsutbytte

Til kap. 10.1.1 NOKUTs kvalitetssikringsarbeid

Digital kompetanse (s. 52)

Dette er et viktig punkt som støttes. Men det forutsetter at det blir avsatt midler til digital kompetanseheving, jf. også kap. 3.1.1 (femte strekpunkt, s. 13).

Til kap. 10.2 Pedagogiske muligheter i MOOC

MOOC-utvalget skriver (s. 54): «Stadig flere faglærere og fagmiljøer har de senere årene benyttet den digitale teknologiens muligheter til å vurdere studenter på nye måter. Gevinsten av digitale vurderingsformer kan for eksempel være mer tilbakemelding til faglæreren om studentens læring, økt tilbakemelding til studenten om forståelsen av faget og spart tid for faglæreren i sensureringsprosessen.»

Det er urealistisk å tro at vi kan hente inn slike gevinster innenfor dagens rammer. Bruken av formativ vurdering underveis i studiene har de senere årene økt i omfang og øker fremdeles, og dette tar opp mer tid

enn det som kan frigjøres gjennom mer effektiv sensurering. F.eks. har lærerutdanningene arenaer i klasserommet for den formative vurderingen, i motsetning til studier med storforelesninger der formativ vurdering ikke gjennomføres i samme grad i dag.

Når det gjelder henvisningene til medstudentvurdering (*peer assessment*) og forskningen rundt dette, kan vi ikke se at denne forskningen underbygger argumentene i underkapitlet. Det er heller ikke referert til forskning i Norge.

Til kap. 10.3 Læringsanalyse

Høgskolen vil understreke viktigheten av at studentenes rettigheter og vern blir belyst og utredet i vesentlig større grad enn tilfellet er i NOU-en. MOOC-kurs åpner for at det kan innhentes mye informasjon som kan være interessant å ha tilgang til innenfor et felt som læringsanalyse. Her må det imidlertid avklares hvem som eier informasjonen studentene legger fra seg hver gang de er inne på et MOOC-kurs.

Til kap. 10.4 «MOOC for IKT i læring» ved Høgskolen i Sør-Trøndelag

Boks 10.1 Kriterier for studiekvalitet i «MOOC for IKT i læring», andre strekpunkt (s. 57):

HiOA setter spørsmålsteget ved om ønsket om et stort antall studenter og veiledningstjenester for disse, er gjennomførbart. For praksisnære utdanninger, hvor veiledet praksis er et krav og der praksis normalt gjennomføres «ansikt til ansikt», vil det være vanskelig å skalere dette opp uten at kostnadene blir for store.

Til kap. 10.5.2 Vurdering, eksamen og identitetskontroll

Spørsmålet om hvordan vi skal sikre ID-kontroll i forbindelse med eksamen, må utredes grundig. Hvordan tenker man seg f.eks. at dette skal gjøres med *multiple choice*-eksamen?

Til kap. 11 Hvordan tilby MOOC

Til kap. 11.1.1 Portal for norske MOOC-tilbud – utvalgets vurderinger

Det burde komme tydeligere fram hvor midlene til en portal for norske MOOC-tilbud skal hentes fra, dersom det ikke skal tilføres friske midler.

Til kap. 11.2 Plattform for norske MOOC-tilbud

Det er utfordringer i stadig skifte av teknologi. Et eventuelt nasjonalt valg av teknologi med fleksibilitet og utviklingsmuligheter er derfor viktig. Å skulle tilegne seg ny teknologi tar ofte tid, og systemene må derfor være levedyktige. Dette er også en aktuell problemstilling i forbindelse med innkjøpsregler og anbudskontrakter.

Til kap. 11.3 Utvalgets anbefalinger

Høgskolen støtter utvalgets anbefalinger, men savner en nærmere konkretisering av forslaget om en sentral støttefunksjon (fjerde strekpunkt, s. 67).

Til kap. 12 Opphavsrett og åpen tilgang

Til kap. 12.4 Utvalgets anbefalinger

Det er helt vesentlig at spørsmål rundt opphavsrett, lisensiering og MOOC blir gjennomdrøftet og avklart, herunder bl.a. hvilke muligheter det kan være for å videreutvikle og (gjen)bruke MOOC mellom de norske høyere utdanningsinstitusjonene, eierforhold etter avsluttede ansettelsesforhold o.a.

Med referanse til vedlegg 1 (notat fra dr. juris Olav Torvund), pkt. 1.1.3 (s. 95–96), kan det f.eks. være vanskelig å se om det er forskjell på MOOC og Learning Management System (LMS) når det gjelder opphavsrettigheter.

Vi viser også til det vi har sagt om at utvalgets definisjon av «åpen»/«åpenhet» ikke er tydelig, jf. våre merknader til kap. 2.2. Graden av åpenhet kan ha betydning for opphavsrettighetene.

Til kap. 14 Arbeidslivets kompetansebehov

Til kap. 14.3 Bruk av MOOC i kompetanseutvikling - innspill fra organisasjoner i arbeidslivet

HiOA stiller seg bak Unios innspill. Men MOOC-tilbudet som Unio beskriver (s. 79) er etter vårt syn ikke en MOOC, slik utvalget har definert dette.

Til kap. 14.4 Utvalgets vurderinger

MOOC kan være en kanal for å formidle aktuell forskning fra de høyere utdanningsinstitusjonene til arbeidslivet. F.eks. kan MOOC brukes til å formidle nøytrale nyheter og relevant forskning om legemidler – et tema som vil være aktuelt for alle apotek i Norge. Det finnes også områder der e-læring og nettkurs egner seg, men da trolig for et mindre antall deltakere og kanskje mer lukkede kurs, altså mer i retning av SPOC (*Small Private Online Courses*).

Til kap. 14.5 Utvalgets anbefalinger

Høgskolen vil særlig fremheve anbefalingen i tredje strekpunkt om at det må bevilges offentlige midler til satsing på kompetanseutvikling med bruk av MOOC, basert på samarbeid mellom det offentlige og partene i arbeidslivet.

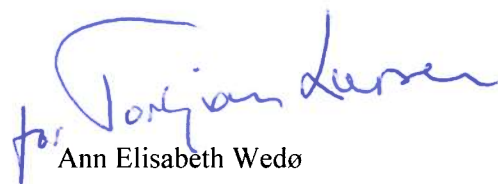
Til kap. 18 Økonomiske og administrative konsekvenser av utvalgets anbefalinger

HiOA ser behov for insentiver for ansatte som utvikler MOOC-tilbud. En god finansieringsordning som gjør det mulig å sette av nok tid til utviklingen og driften av tilbudene kombinert med klare retningslinjer ved institusjonene for hvordan innspart tid kan brukes når tilbudene er satt i drift, er en forutsetning for at flere enn bare «ildsjelene» ønsker å delta i utviklingen av MOOC-tilbud. Innspart tid kan f.eks. brukes til mer veiledning og undervisning basert på workshops samt til forskning og faglig utviklingsarbeid.

Med hilsen

Kari Toverud Jensen
rektor

Ann Elisabeth Wedø
høgskoledirektør